

Stanovisko projektu Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže

Téma: Šikana a kyberšikana

Účastníci projektu Kecejme do toho – strukturovaný dialog mládeže shledávají problém šikany a kyberšikany jako stále aktuální téma, kterému je nutné věnovat zvláštní pozornost. Šikana a kyberšikana jsou porušováním práv dítěte, a proto k nim musí být tak přistupováno (Právům dítěte (do 18 let) se dle české legislativy a mezinárodních závazků má věnovat speciální pozornost).

Zvláštní důraz musí být dán na prevenci a zároveň musí být rozpracována následná řešení přátelská k dětem a mladým lidem pokud již k šikaně či kyberšikaně došlo.

Jedná se o celospolečenské téma s vážným dopadem na psychiku a zdravý rozvoj obětí. Dle statistiky i zkušeností účastníků má značná část mladých Čechů s šikanou či kyberšikanou vlastní či zprostředkovanou zkušenost.

Šikana:

Záměrné ubližování, které často napomáhá agresorovi vypořádat se s jeho emocemi či vnitřním napětím a zároveň jej de facto přenáší na svoji oběť. Agresor se za své jednání neomlouvá nebo omluva není upřímnou či přijatou obětí.

Kyberšikana:

Jedná se zejména o formu psychického nátlaku až týrání za užití moderních technologií, která má zvlášť nebezpečné dopady na oběti, neboť tyto nemohou před dopady uniknout (např. na internetu, sociálních sítích apod.). Kyberšikana má často větší společenské dopady na jednotlivce a oběť může poznamenat na celý život i mimo prostor, kde byla iniciována agresorem. Zároveň se pomluvy a další formy kyberšikany šíří mezi větší množství pozorovatelů mezi kterými utváří negativní obraz o oběti a může tak vést k vylučování oběti i z těchto skupin.

Návrhy řešení se zaměřením na stát:

- Důraz na vzdělávání o formách a dopadech šikany a kyberšikany:
  - a) u žáků a studentů ideálně formou *peer* programu

- b) u pedagogických pracovníků formou celoživotního vzdělávání se zaměřením na aktuální trendy a vývoj
- c) u studentů pedagogických fakult nejen po teoretické stránce, ale i pro schopnost lepší komunikace ve vztahu žák-učitel.
- Větší spolupráce škol, neziskového sektoru a Policie ČR, a to jak při prevenci, tak následném řešení.
- Aby byla zvýšena možnost řešení událostí na podnět samotných dětí i v oblasti řešení trestné činnosti, byla podpořena myšlenka zřízení tzv. Dětského ombudsmana, nebo rozšíření pravomocí Veřejného ochránce práv se zaměřením na rozšíření přístupu pro děti k této instituci.
- Zvýšit pravomoci Policie ČR při získávání informací pro účely vyšetřování šikany a kyberšikany spáchaných na dětech a mládeži. Stejně tak nejsou dostatečné pravomoci Policie ČR v oblasti zahajování šetření případů šikany a to na podnět samotných dětí.
- Je nutné informovat o odlišných formách a dopadech šikany, kterých se většinou dopouští dívky a chlapci a v jakém věku k takovým projevům obvykle dochází.
- Širší promo kampaň ve stylu Nemyslíš-zaplatíš
- Zákonná povinnost na sociálních sítích a na internetu jako celku zřizovat nástroj, kde mohou uživatelé internetu, či sami oběti, jednoduše nahlásit případy kyberšikany. Takovýto nástroj musí být propojen na Policii ČR, v obzvláště brutálních případech i na sociální pracovníky v daném místě. Účastníci v tomto bodě vítají vznik tzv. červeného tlačítka, zaměřeného na hlášení kyberšikany pomocí tzv. screenshotu.
- Elektronické nahlášení, ačkoliv je anonymní, musí být bráno vážně a dané orgány by jej měly prošetřit a co nejrychleji vyvodit potřebné kroky – zákaz či zrušení webové stránky, šikanózního profilu na facebooku apod.
- Rodiče by měli více komunikovat se svými dětmi na téma, co dítě dělá na internetu a ne jen ve škole a na zájmových kroužcích jak je běžné. Internet jako takový není mezi rodiči často vnímán jako potenciální nebezpečí pro jejich děti a tak případným e-nebezpečím nevěnují takovou pozornost.
- Proškolení rodičů prostřednictvím programů zaměřených na bezpečnost internetu pro jejich děti.

Doporučení pro školy:

- Pracovat by se mělo již s dětmi na základní škole a o problému šikany by měli být žáci informováni co nejdříve, nejpozději od 1. třídy.
- Se školou by měl spolupracovat externí odborník, ideálně mladšího věku, který by znal prostředí školy i okolí a preventivně by pracoval jednou dvakrát za rok s každou třídou na prevenci a informoval o aktuální situaci v okolí a ilustroval na vážných případech záporné dopady šikany, která již bohužel proběhla. Vůči žákům a studentům by měl vystupovat jako neutrální autorita nezávislá na škole, tak aby k němu měli mladí důvěru. Jedná se tak o jistou formu *street workera*.
- Snaha zamezit šikanování učitelů ze strany žáků např. formou úpravy školního řádu. Na roli školního řádu by měl být zároveň kladen větší důraz. Jedná se o soupis principů, který má pomáhat udržovat chod školního společenství. Studium dítěte na dané škole znamená, že dítě i rodič s obsahem školního řádu souhlasí a hodlají se jím řídit a nést také patřičnou zodpovědnost. Studium na dané škole není samozřejmostí ale možností. Školní řád by měl být vnímán jako „individuální výchovné plány“, nebo-li smlouvy mezi školou a rodiči jak je tomu v zahraničí.
- Ve škole při výuce by měly být blokovány stránky, které nesouvisí s výukou (zejména sociální sítě) – často se stává, že žáci nemají co dělat během hodiny, nudí se, a z toho důvodu vzniká velká část lehčích kyberšikanických aktivit.
- Výuka na školách „etikety internetu“, s poukazem na možná rizika internetu a také např. jak se chovat na sociálních sítích.

Doporučení pro výrobce softwaru:

- Stát by měl usilovat u výrobců softwaru o lepší zacílení profilů operačních systémů. Dětem by rodiče poté měli zpřístupnit pouze profil, který by dbal na dodržování přístupu ke stránkám s vhodným obsahem pro děti. Profily by měly být schopné reagovat i na aktuální vývoj na internetu propojením na výstupy z „červeného tlačítka“ a jejich přesnost by mohla být odstupňována podle věku dítěte (uživatele). Takovéto opatření by mělo být využito v širším slova smyslu, nejen s cílem zaměřit se na kyberšikanu.
- Stát by měl usilovat u provozovatelů zejména sociálních sítí a on-line služeb, aby probíhala důslednější kontrola a certifikace profilů uživatelů – obzvláště když většina uživatelů jsou děti a mládež.
- Software na mapování pohybu dítěte na internetu s ohledem na jeho soukromí (chat).